

BODAC B.V. Explosieven opsporingsbedrijf

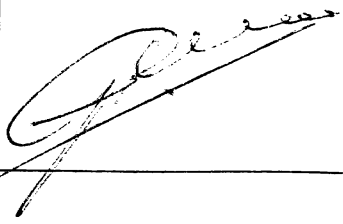
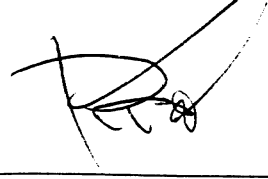
Hermalen 7
5481 XX Schijndel
Tel. (073) 543 10 10
Fax (073) 549 83 60

Postadres Postbus 12
5480 AA Schijndel

ING nr. 068.49.29.481
K.v.K. Den Bosch 171.38633

E-mail info@bodac.nl
Internet www.bodac.nl

Vooronderzoek conventionele explosieven
Opdrachtgever: CSO Adviesbureau
Project: Deest-Zuid
Gemeente: Druten

Datum:	Datum: 10-07-08	Datum: 16-07-08
Opgesteld door: Dhr. C. van den Akker Onderzoeker	Goedgekeurd door: Dhr. G. Asveld Senior OCE-deskundige	Geautoriseerd door: Dhr. P. Brandts Bedrijfsleider Bodac B.V.
Versie - 01		

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
1. <u>Inleiding</u>	2
1.1 Aanleiding	2
1.2 Probleemsituatie	2
1.3 Doel	2
1.4 Werkwijze	2
1.5 Verantwoording	2
2. <u>Locatiegebonden informatie</u>	3
2.1 Afbakening van het onderzoeksgebied	3
2.2 De locatie	3
3. <u>Geraadpleegde bronnen</u>	6
3.1 Inleiding	6
3.2 Algemene documentatie	6
3.2.1 Literatuur en archiefinstellingen	6
3.3 Specifieke documentatie	6
3.3.1 Bombardementsgegevens	6
3.3.2 Luchtfotoarchief	6
3.3.3 EOCL, WO's	6
4. <u>Probleeminventarisatie</u>	7
4.1 Inleiding	7
4.2 Algemeen historisch context	7
4.3 Vliegtuigen en bombardementsgegevens	7
4.4 Luchtfoto's	7
4.5 Resultaten opgevraagde info bij EOCL	7
4.5.1 WO's (Werkopdrachten EOCL)	7
5. <u>Financiële aspecten / bijdragebesluit</u>	8
5.1 Bijdragebesluit	8
5.2 Vergoedingen	8
5.3 Positief advies	8
5.4 Bijdrage aanvragen voor het opsporen en ruimen van CE	8
5.5 Verplichte bijlagen bij melding	8
6. <u>Probleemanalyse</u>	9
6.1 Mogelijke blindgangers	9
6.2 Risicoanalyse	10
6.3 Conclusie	10
7. <u>Advies</u>	11
7.1 Advies aan de opdrachtgever, c.q. het college van Burgemeester en Wethouders	11
7.2 Financiële aspecten	11
7.3 Leemten in kennis	11
8. <u>Bijlagen</u>	12

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

De aanleiding tot het uitvoeren van een (historisch) vooronderzoek naar de mogelijke aanwezigheid van niet gesprongen conventionele explosieven vloeit voort uit het voornemen een woningbouwplan te ontwikkelen in Deest binnen de gemeente Druten. Het bevoegd gezag aangaande het opsporen en ruimen van explosieven berust bij de gemeente Druten. Gezien het gegeven dat er zich in de Tweede Wereldoorlog in de gemeente Druten en met name in en rond Deest oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden mag de aanwezigheid van niet gesprongen conventionele explosieven of delen daarvan niet worden uitgesloten. Om inzicht te krijgen in de mogelijke risico's heeft CSO Adviesbureau aan Bodac BV opdracht verleend tot het uitvoeren van een (historisch) vooronderzoek naar de mogelijke aanwezigheid van niet gesprongen conventionele explosieven.

1.2 Probleemsituatie

In het kader van de voorgenomen realisatie van het plangebied Deest-Zuid zullen grondwerkzaamheden gaan plaatsvinden. Indien er zich één of méérdere niet gesprongen explosieven in de bodem bevinden, is dat een risico in het kader van de Openbare Orde en Veiligheid (OOV). Daarbij zal stagnatie van de werkzaamheden direct aanzienlijke kostenverhogingen tot gevolg hebben. Het is daarom van groot belang om zo snel mogelijk duidelijkheid te krijgen over de omvang van het probleem teneinde de veiligheid voor personeel en omgeving tijdens de eventuele graafwerkzaamheden te kunnen garanderen. Het is voor de opdrachtgever essentieel de kosten van een eventueel noodzakelijk (vervolg) onderzoek naar niet gesprongen conventionele explosieven vooraf in kaart te hebben.

1.3 Doel

Het onderzoeksdoel, is het gegrond uitbrengen van een positief of negatief advies voor het plangebied Deest Zuid. Een positief advies wordt gegeven indien er "gerede vermoeden van de aanwezigheid van (een) niet gesprongen explosief(ven), die na de Tweede Wereldoorlog is (zijn) achtergebleven" bestaat. Een negatief advies wordt gegeven indien onvoldoende onderbouwing bestaat dit "gerede vermoeden" te concluderen.

1.4 Werkwijze

Het onderzoek is gestart met een brede benadering van de probleemstelling zoals geformuleerd in 1.2. Allereerst zijn er afspraken gemaakt met de opdrachtgever en is met behulp van beschikbare literatuur en documentatie een quickscan gemaakt van het te onderzoeken gebied.

1.5 Verantwoording

De probleeminventarisatie met rapportage is uitgevoerd door de historisch onderzoeker dhr. C. van den Akker. De probleemanalyse met risico inventarisatie is eveneens opgesteld door dhr. C. van den Akker in samenspraak en onder verantwoording van de Senior OCE (Opspoorder Conventionele Explosieven) deskundige van BODAC BV.

2. LOCATIEGEBONDEN INFORMATIE

2.1 Afbakening van het onderzoeksgebied

Het gebied waarop dit vooronderzoek zich richt omvat een aaneengesloten gebied van ongeveer 8,5 ha gelegen ten zuid- oosten van de kern van Deest, binnen de gemeente Druten.

2.2 De locatie

Het gebied waarop het vooronderzoek zich richt is rood omlijnd aangegeven (bladzijde 4).

Gebied waarop het vooronderzoek zich richt is rood omlijnd.

Plangebied Deest-Zuid

Een tweede ramp treft Deest

Donderdagmiddag, 8 februari 1945, was het druk in Deest. Een afdeling Engelse militairen, die de laatste twee weken in het dorp gebivakkeerd had, was zijn transportmiddelen in orde aan het brengen om weer een week naar het front in de omgeving van Elst te gaan. Die morgen was ook in alle vroegte de geallieerde aanval "Veritable" in de richting Reichswald en Kleef van start gegaan. De grote colonne tanks en vrachtauto's, die enkele dagen geleden bij wijze van afleidingsmanoeuvre in de richting Wamel en Dreumel waren gereden, trokken nu weer over de Van Heemstraweg naar Nijmegen.

In de ruime voorkamer van de kapitale boerderij van G. Litjens aan de Grotestraat, waar de majoor The Viscount Elveden, commandant van de 218e batt. van het 55e A.T. Regiment "The Loyal Suffolk Hussars" zijn intrek had genomen, vond een stafbespreking plaats. Kwart over twee was deze bespreking afgelopen en even later vertrokken de deelnemende officieren weer naar hun onderdelen elders in Maas en Waal.

Rond dezelfde tijd kwamen in hetzelfde huis enkele leden van het kerkbestuur bij elkaar voor een korte voorbespreking en van daaruit zou men naar een andere plaats gaan voor een vergadering over de noodsituatie, die in Deest was ontstaan na de ramp van 3 februari. Het kerkbestuur stond voor grote problemen! Het klooster was totaal verwoest, de zusters waren -op drie na- allen omgekomen; de meisjesschool lag in puin en de parochiekerk en de pastorie waren zwaar beschadigd. En dan waren er nog die geruchten over de pastoor, die een merkwaardige rol gespeeld zou hebben wat betreft de schade aan het interieur van de kerk.

Maar zover zou de bespreking die dag niet meer komen.

Het was bijna half drie. In de Vogelensang hoorde men vanuit noord-oostelijke richting het bekende geronk van een vliegende bom. Snel kwam het onding dichterbij. Maar wat was hij al laag! Dat kon nooit goed gaan! Enkele seconden later klonk voor de tweede keer in enkele dagen een zware explosie over Deest. De vliegende bom was op de bovenverdieping van de boerderij van

G.J. Litjens terecht gekomen!

Wat er daarna allemaal gebeurde die middag en avond, kunnen we het beste laten vertellen door Harrie van den Broek, die als een der eersten ter plaatse was om te helpen.

"Op de middag van 8 februari tegen half drie stond ik tegenover het huis van Herman Willems in de Grotestraat te praten met Johan Ariëns. Op een gegeven moment hoorden we een zwaar gebrom. Gelijk riep Johan: 'Duiken Harrie! Er valt een vliegtuig!'"
We lieten onze fietsen midden op straat vallen en doken allebei in een droge sloot naast de weg. Ik kon nog net zien, dat het geen vliegtuig was maar een vliegende bom en dat die boven op het huis van Grad Litjens terecht kwam. Wij waren daar ongeveer 200 meter vanaf. Er klonk een geweldige klap! Stukken hout en steen vlogen hoog door de lucht en op de plaats van het huis zag ik een grote grijze stofwolk! Ik kroop weer uit de sloot, raapte de fiets op en ging naar de plaats des onheils. Daar gooide ik mijn fiets bij Janus Ebben tegen de heining, trok mijn jas uit en ging met anderen, die aan kwamen rennen, het puin op om mensen te zoeken. Het eerste op de plaats waar de keuken was geweest. Daar hoorden we verschrikkelijk hard schreeuwen. Het was Beatrix Litjens, die boven op de gloeiend hete kachel terecht was gekomen en ook nog onder het puin beklemd zat. Haar hebben we het eerste gered. Samen met de Engelse soldaten, die meteen kwamen helpen, hebben we zo snel mogelijk alle mensen onder het puin vandaan gehaald. Het was verschrikkelijk wat we te zien kregen! Met behulp van de vensterluiken, die we van het huis van Janus Ebben hadden afgehaald, hebben we de doden en gewonden bij de gebroeders Voet op de deel gebracht. De Engelsen verzamelden hun slachtoffers bij Janus Ebben in de bijkeuken. Daar was ook de majoor bij. De kapelaan, die ons ook mee hielp, diende de Heilige Sacramenten toe aan de overledenen en de zwaar gewonden.

De lichtgewonden werden door de Engelsen met vrachtauto's naar de St. Victorschool in Afferden gebracht, waar een medische post met doktoren van het 49e W.R. Recce Regiment was ingericht. De meesten van hen konden daarna weer naar huis. De

zwaargewonden werden voorzien van noodverbanden, kregen een injectie tegen de pijn en werden vervolgens met ambulance-auto's van de Engelsen naar Nijmegen gebracht. Dokter Thuis uit Dru-ten, die samen met Engelse doktoren de eerste hulp verleende, regelde het een en ander. Met een van deze auto's ben ik ook mee naar Nijmegen gereden om de gewonden daar behulpzaam te kunnen zijn.

We reden eerst naar het militaire hospitaal in Hees, waar de Engelse doden en gewonden werden afgeleverd. Wij werden, omdat we burgers waren, naar het Canisiusziekenhuis doorgestuurd. Dat was trouwens het enige onderscheid dat de Engelsen maakten; voor de rest waren ze voor onze mensen even behulpzaam als voor hun eigen mensen.

Toen we bij het ziekenhuis aankwamen, stonden de doktoren en verpleegsters al op ons te wachten. Voor enkele van onze zwaargewonden mocht alle medische hulp niet meer baten. Na een en ander geregeld te hebben, ben ik 's avonds met de mensen die gestorven waren, weer terug naar Deest gereden.

Toen we de overledenen bij hun familie hadden gebracht, kon ook ik eindelijk naar huis gaan; het was intussen 23.00 uur geworden. Maar ineens dacht ik er weer aan, dat mijn fiets met de overjas nog steeds bij Janus Ebben tegen de heining moest staan. Een angstig gevoel bekreep mij! Maar alles stond nog net zo, als ik het er 's middags had neergezet. Maar wat mij toen het meeste heeft getroffen was, dat mijn portefeuille met een niet onbelangrijke inhoud nog onaangeroerd in de binnenzak van mijn jas zat, terwijl er die middag wel 'n paar honderd mensen op die plaats waren geweest! Ik huiverde bij de aanblik van wat er van de kapitale boerderij van Grad Litjens was overgebleven en bij de gedachte aan alle ellende, die ik heel mijn leven niet zal vergeten!

Toen ik naar huis fietste, kwamen er weer twee van die vliegende bommen over Deest. Het onheilspellende geronk en de flakkerende vuurstaarten deden mij de rillingen over de rug lopen. Hoe lang zou dat allemaal nog duren?"

Tot zover Harrie van den Broek.

Deze oorlogsramp bracht bij verschillende families in Deest en Engeland rouw. Omgekomen waren:

G.J. Litjens, 62 jaar; Mevrouw Th.N.M. Litjens-van der Putten, 66 jaar; Th.H.N. Litjens, 31 jaar; P.J. Litjens, 54 jaar; G.W. van Toor, 54 jaar; J.G. Roelofs, 51 jaar; Mevrouw A.M.G. van Zooten, 54 jaar, afkomstig uit 's-Gravenhage, die als evacuée tijdelijk bij de familie Litjens was "ingekwartierd".

In het huis was ondergebracht de officiers mess van de 218e Batt. van het 55e Anti Tank Regiment R.A. "The Loyal Suffolk Hussars". Van hen kwamen om:

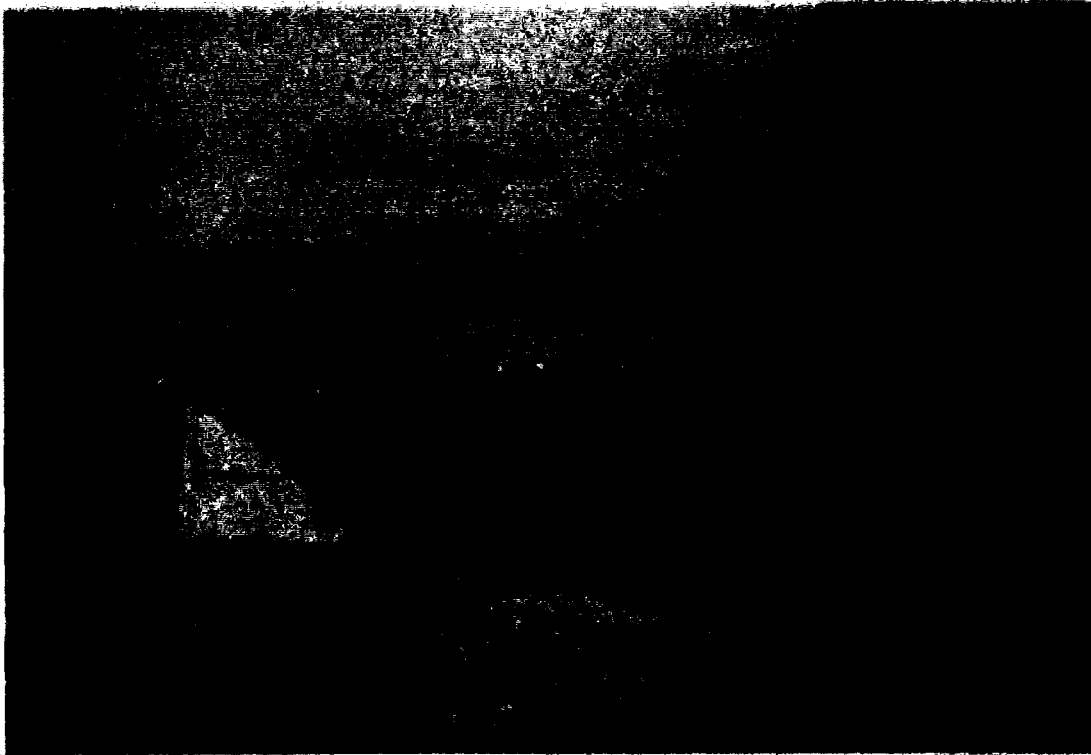
Majoor A.O.E. Guinness, The Viscount Elveden, 32 jaar; Soldaat J. Stiles, 42 jaar, bediende van de majoor; Soldaat T.C. Taylor, 40 jaar, chauffeur van de majoor, die een dag later aan zijn verwondingen overleed.

Het aantal gewonden bedroeg ruim twintig, waarbij een achttal Engelse militairen. Verschillende van hen hebben nog lang in het ziekenhuis gelegen, voordat ze zover hersteld waren, dat ze weer naar huis terug konden.

Het woonhuis en de schuren van G. Litjens waren totaal vernield. Van de veestapel kwamen twintig dieren om. Hierbij was ook nog vee van G. Jansen (Den Bekker), dat daar tijdelijk was ondergebracht. Ook de huizen in de directe omgeving hadden nogal wat schade geleden. Zo werd de naastgelegen jongensschool zo zwaar beschadigd, dat deze korte tijd later wegens bouwvalligheid moest worden afgebroken. En verder kon men in een groot deel van Deest maar weer zien, dat men de ruiten dicht en de pannen op het dak kreeg. En dat was voor veel mensen een groot probleem, want glas was in die tijd nergens meer te krijgen.

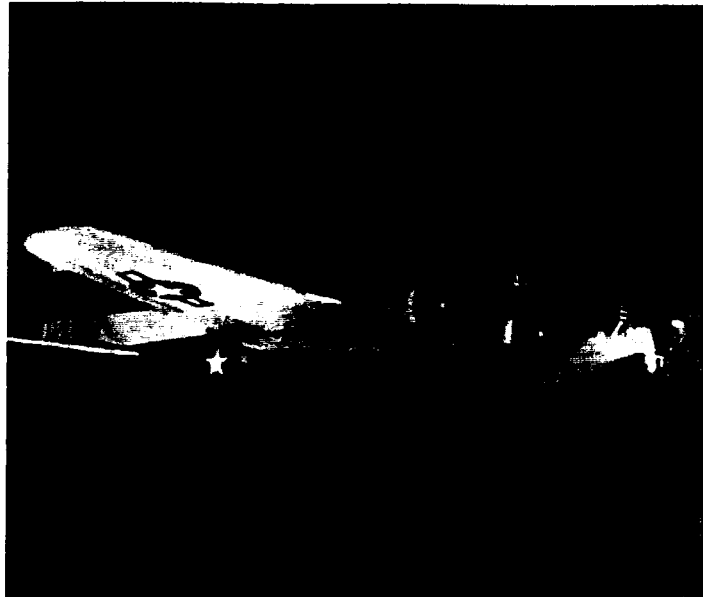
Op 10 februari volgde de begrafenis van de slachtoffers. En weer trok een droeve stoet van Deest naar Afferden en terug. Een indrukwekkende plechtigheid, waaraan, voor zover de toestand het toe liet, door de gehele dorpsgemeenschap werd deelgenomen. In diezelfde week klonken in een stil stuk bos aan de Mollenhutseweg in Nijmegen saluutschoten voor de drie mannen, die ver van huis voor onze vrijheid waren omgekomen.

De vierde en tevens laatste vliegende bom die in Doot terecht kwam, viel enkele dagen later op een stuk bouwland achter aan de Hoeksestraat; gelukkig zonder schade aan te richten.

Wat er overbleef van het huis van de fam. G. Jansen (Den Bekker). Hoek Grotestraat/Weth. Breunssstraat. Foto J. den Otter

Bijlage B. Opgave van uitgevoerde bombardementen, neergestorte vliegtuigen en V1's

14 juni 1943

Bombardement door de Lancaster Mk III ED434 DX- van het No. 57 squadron met brandbommen op Deest. Getroffen werd de woning van de fam. Van Donk

16 december 1944

V-1 neergekomen nabij Deest. Getroffen werden de uiterwaarden oostelijk van de scheepswerf.

24 december 1944

Neergekomen Junker Ju 88 S-3 L1+CN met Werkenummer 330955 van het 5./LG 1 om 03.45 uur te Afferden, Deest.

3 februari 19

V-1 neergekomen te Deest. Getroffen werd het nonnenklooster.

8 februari 1945

V-1 neergekomen te Deest. Getroffen werd de boerderij van dhr. G.J. Litjens aan de Grotestraat.

9 februari 1945

V-1 neergekomen te Deest. Getroffen werd de woning van de familie T. Litjens.

13 februari 1945

V-1 neergekomen te Deest. Getroffen werd een perceel bouwland achter de Boeisestraat.

Bijlage C. Opgave van uitgevoerde ruimopdrachten van explosieven door het EOCL

Uit archief EOCL Culemborg

Gemeente: Druten (Gelderland)

Postbus 1
6650 AA Druten

Politieregio: Gelderland-Zuid

Overzicht werkopdrachten van: **1 jan 1971** tot en met: **4 jul 2008**

10-05-1971	19710993	C		Deest	28-04-1984	19841406	D		Druten
11-05-1971	19711000	C		Druten	14-06-1984	19842056	D		Druten
19-05-1971	19711094	C		Afferden	31-01-1985	19850155	D		Druten
09-09-1971	19711924	B		Druten	25-09-1985	19853001	B		Druten
08-10-1971	19712162	C		Druten	02-05-1986	19861224	C		Horssen
16-11-1971	19712490	C		Druten	03-04-1998	19980607	D		Druten
08-04-1972	19720713	C		Druten	20-04-1998	19980756	C		Druten
01-06-1972	19721234	C		Druten	13-08-1998	19981637	C		Druten
01-08-1972	19721716	C		Afferden	21-08-1998	19981694	C		Deest
23-10-1972	19722532	C		Druten	15-11-2000	20002205	C		Afferden
29-10-1972	19722587	C		Druten	05-12-2002	20021904	C		Afferden
17-01-1973	19730077	Z		Druten	27-05-2003	20030875	D	(V)ZA	Druten
16-02-1980	19800341	C		Druten	07-07-2005	20050987	A		Deest
10-03-1980	19800636	D		Druten	01-08-2005	20051081	C		Druten
18-03-1980	19800740	D		Druten					
09-06-1980	19801921	D		Druten					
26-01-1981	19810140	C		Druten					
04-03-1981	19810456	D		Druten					
03-04-1981	19810793	Z		Druten					
10-04-1981	19810920	D		Druten					
11-06-1981	19811783	D		Druten					
14-10-1981	19813186	C		Druten					
10-11-1981	19813472	D		Druten					
13-01-1982	19820058	C		Druten					
22-03-1982	19820713	Z		Druten					
30-04-1982	19821485	D		Druten					
10-07-1982	19822354	D		Druten					
28-07-1982	19822512	D		Druten					
16-02-1983	19830349	C		Druten					
25-05-1983	19831545	Z		Druten					
22-11-1983	19833793	D		Druten					
10-12-1983	19834005	C		Druten					
21-01-1984	19840161	D		Druten					
23-03-1984	19840758	C		Druten					

Bijlage D. Verplichte bijlagen bij aanmelding

Niet van toepassing.

Bijlage E. Bodemonderzoek

Niet van toepassing.

Bijlage F. Geraadpleegde literatuur

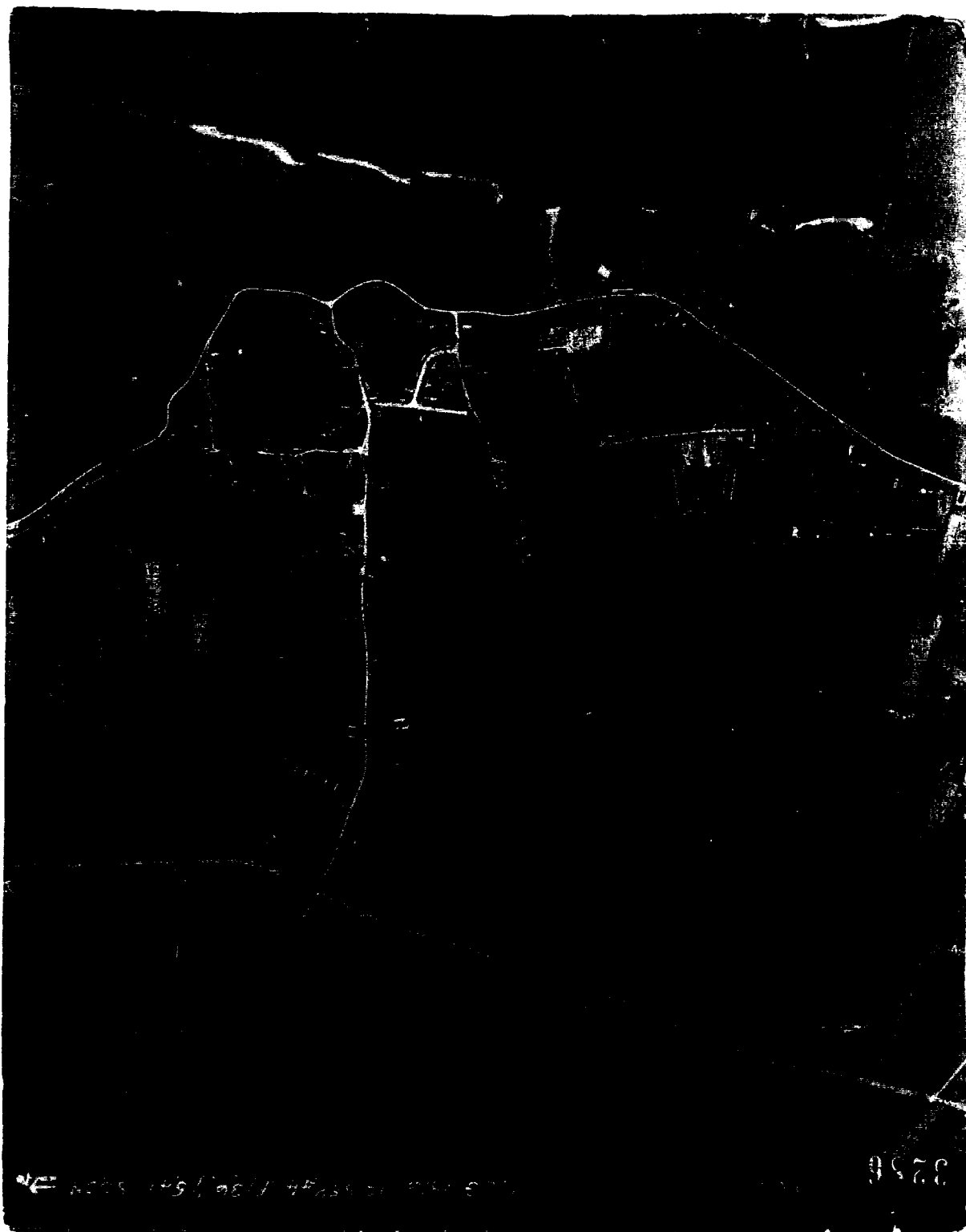
Literatuur	Auteur	Uitgaven
Deest 1939-1945	C.P.J. van Kouwen	Drukkerij Wattenberg Boven-Leeuwen
DE OORLOG IN MEI 1940 TUSSEN MAAS EN WAAL Tweestromenland Maas en Waals tijdschrift voor streekgeschiedenis	Door: Martin Bergevoet NR. 24 Herfst 1976	TWEESTROMENLAND
Luchtoorlog boven Nederland	Bart van der Klauw en Bart M. Rijnhout	De Bataafsche- Leeuw.
En nooit was het stil, Kroniek van een lucht- oorlog	Gerrit J. Zwanenburg	Min. van Defensie.
September 1944 Operatie Market Garden	A. Korthals, K. Margry G. Thuring, R. Voskuil	Fibula-Van Dishoeck Uniboek BV., Weesp

Bijlage G. Overzicht van de (archief) instellingen en de geraadpleegde bronnen

Bronnen:

- Bodac Archief.
- Bodac Bibliotheek.
- Regionaal archief te Nijmegen.
- Bibliotheek te Druten.
- Archief speciale collecties, Bibliotheek Wageningen UR te Wageningen.
- EOCKL Culemborg (EOD archief).

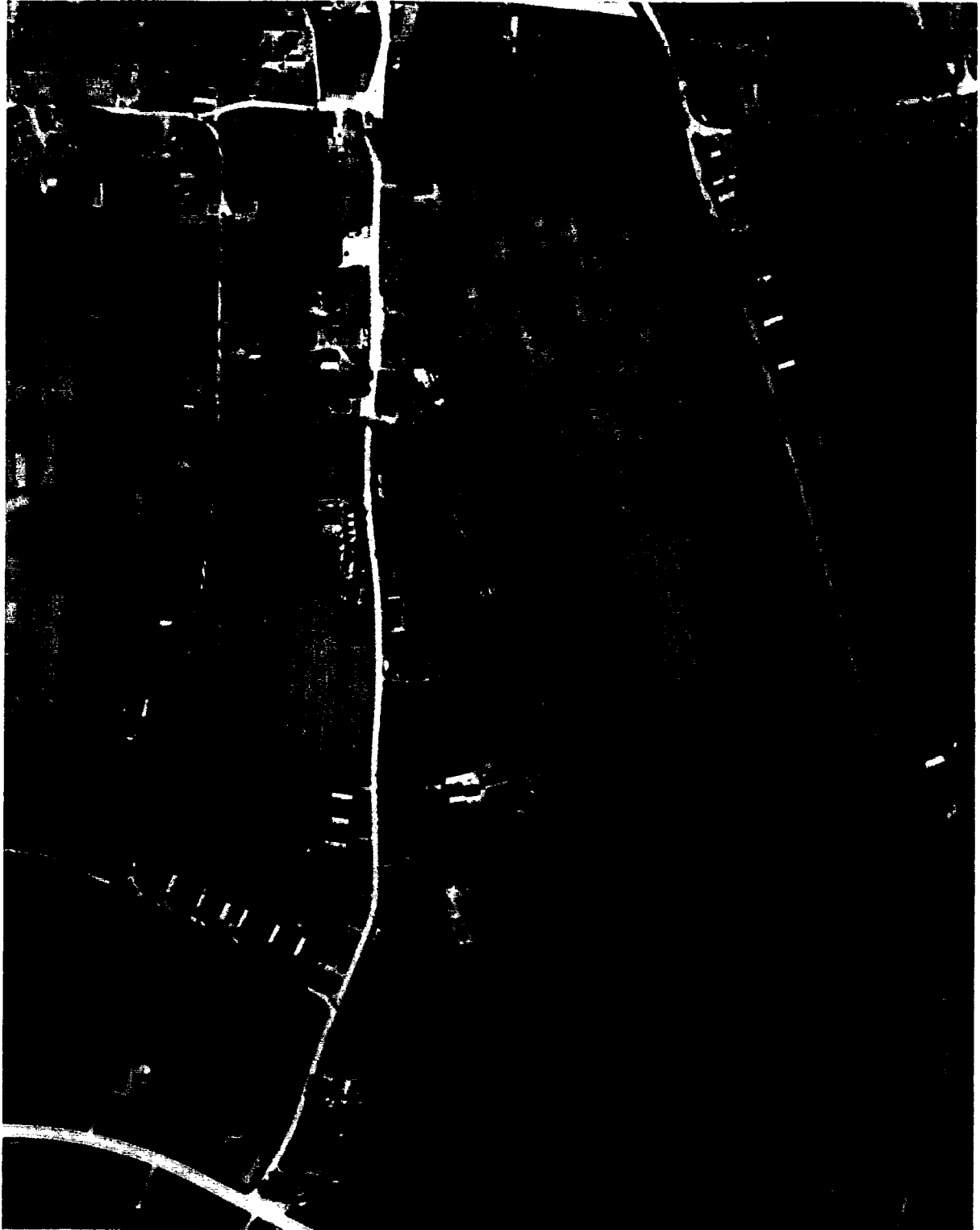
Bijlage H. Luchtfoto's

*Foto afdruk nr.3286 opname van 12 september 1944.
"Herkomst reproductie: Speciale collecties Bibliotheek Wageningen UR"*

*Foto afdruk nr. 4084 opname van 5 januari 1945.
"Herkomst reproductie: Speciale collecties Bibliotheek Wageningen UR"*

Uitsnede van de foto nr. 3286 van 12 september 1944

Bijlage I. Certificaten

**Bodac B.V.
te Schijndel**

heeft aangetoond dat het managementsysteem en de verrichte werkzaamheden
voldoen aan de:

**Beoordelingsrichtlijn Procescertificaat
"Opsporen Conventionele Explosieven (OCE)"
Versie 2007-02**

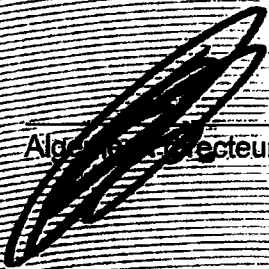
Het bedrijf voldoet daarmee aan de in de bovengenoemde richtlijn vastgelegde
eisen ten aanzien van:

**Deelgebied A: Opsporing
Deelgebied B: Civieltechnisch Opsporingsproces**

Evaluatie van het managementsysteem heeft plaatsgevonden volgens de
procedures voor systeemcertificatie van TÜV Nederland.
Deze certificatie is onderworpen aan een jaarlijkse evaluatie door TÜV Nederland.

Registratienummer : 14086/1.3
Geldig tot : 13-03-2010
Datum uitgifte : 19-05-2008
Datum eerste certificaat : 13-03-2007

Algemeen directeur

Aanwijzingsbeschikking Ministerie van
Sociale Zaken en Werkgelegenheid
onder nummer: ARBO/M&A/2006/79967

SGS

Certificaat NL07/0042
Het managementsysteem van:

M. den Ouden & Zn. Holding B.V.

BQD-20169
Hermalen 7
5481 XX Schijndel, NEDERLAND

Met de volgende geauditeerde en gecertificeerde werkmaatschappijen:
zie bijlage, pagina 2
Is geauditeerd en gecertificeerd volgens de kwaliteitsnorm

ISO 9001:2000

Uitsluitingen: 7.3

Voor de volgende activiteiten

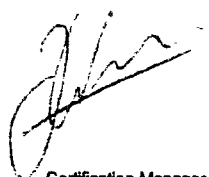
Aannemingsbedrijf in grond-, weg- en waterbouw,
handel en transport, de distributie, het injecteren en
uitrijden van droge mestsoorten, composteringsbedrijf,
overslagcentrum, productie en verpakken van
mestkorrels en export van mestkorrels.

Dit certificaat is geldig van 12/08/2007 tot 25/01/2010

Uitgifte 1

Gecertificeerd bij SGS sinds februari 2001

Goedgekeurd door
Ir. J. Weide

Certification Manager

SGS Nederland B.V. Systems & Services Certification
Malledijk 18, 3208 LA Spijkenisse, Netherlands
t +31 (0)181-693333 f +31 (0)181-693582 www.sgs.com

Pagina 1 van 2

SGS

Bijlage Certificaat NL07/0042
Het managementsysteem van:

M. den Ouden & Zn. Holding B.V.

BQD-20169
Hermalen 7
5481 XX Schijndel, NEDERLAND

Den Ouden Aannemingsbedrijf B.V.

-Grond-, weg- en waterbouw: civiel- en cultuurtechnische werkzaamheden en bodemsanering.

Den Ouden Groenrecycling B.V.

-Het innemen, bewerken van groenafval middels compostering en het mengen van verkregen natuurcompost met andere al dan niet organische producten en de exploitatie van milieustraten.

Ferm-O-Feed B.V.

-Het middels fermentatie produceren en international verhandelen van organische mestkorrels en het transporteren van droge mestsoorten

Den Ouden Regionaal Overslagcentrum B.V.

-De opslag, overslag en distributie van zeecontainers, bulk- en stukgoederen en verhuur van opslagsilo's en overige bedrijfsruimten.

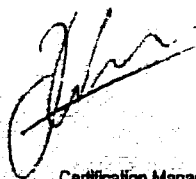
Den Ouden Materieel B.V.

-Het verwerven, beheren en verhuren van (werk-)materiaal en materieel met personeel voor de uitvoering van werkzaamheden van de concerngebonden werkmaatschappijen.

Bodac B.V. Explosieven Opsporingsbedrijf.

-Het opsporen en assisteren bij het ruimen van explosieven alsmede het bergen van vliegtuigwrakken uit de Tweede Wereldoorlog.

Goedgekeurd door
Ir. J. Weide

Certification Manager

SGS Nederland B.V. Systems & Services Certification
Malledijk 18, 3208 LA Spijkensse, Netherlands
t +31 (0)181-693333 f +31 (0)181-693582 www.sgs.com

SGS

Certificaat NL07/0042
Het managementsysteem van:

M. den Ouden & Zn. Holding B.V.

BED-21067
Hermalen 7
5481 XX Schijndel, NEDERLAND

Met de volgende geauditeerde en gecertificeerde werkmaatschappijen:
zie bijlage, pagina 2
Is geauditeerd en gecertificeerd volgens de milieunorm

ISO 14001:2004

Voor de volgende activiteiten

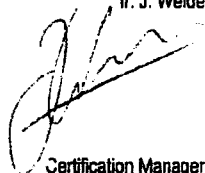
**Aannemingsbedrijf in grond-, weg- en waterbouw,
handel en transport, de distributie, het injecteren en
uitrijden van droge mestsoorten, composteringsbedrijf,
overslagcentrum, productie en verpakken van
mestkorrels en export van mestkorrels.**

Dit certificaat is geldig van 12/08/2008 tot 25/01/2010

Uitgifte 1

Gecertificeerd bij SGS sinds februari 2001

Geautoriseerd door
Ir. J. Weide

Certification Manager

SGS Nederland B.V. Systems & Services Certification
Malledijk 18, 3208 LA Spijkensisse, Netherlands
t +31 (0)181-693333 f +31 (0)181 -693582 www.sgs.com

Pagina 1 van 2

Bijlage Certificaat NL07/0042
Het managementsysteem van:

M. den Ouden & Zn. Holding B.V.

BED-21067
Hermalen 7
5481 XX Schijndel, NEDERLAND

Den Ouden Aannemingsbedrijf B.V.
-Grond-, weg- en waterbouw: civiel- en cultuurtechnische werkzaamheden en bodemsanering.

Den Ouden Groenrecycling B.V.
-Het innemen, bewerken van groenafval middels compostering en het mengen van verkregen natuurcompost met andere al dan niet organische producten en de exploitatie van milieustraten.

Ferm-O-Feed B.V.
-Het middels fermentatie produceren en international verhandelen van organische mestkorrels en het transporteren van droge mestsoorten.

Den Ouden Regionaal Overslagcentrum B.V.
-De opslag, overslag en distributie van zeecontainers, bulk- en stukgoederen en verhuur van opslagsilo's en overige bedrijfsruimten.

Den Ouden Materieel B.V.
-Het verwerven, beheren en verhuren van (werk-)materiaal en materieel met personeel voor de uitvoering van werkzaamheden van de concerngebonden werkmaatschappijen.

Bodac B.V. Explosieven Opsporingsbedrijf.
-Het opsporen en assisteren bij het ruimen van explosieven alsmede het bergen van vliegtuigwrakken uit de Tweede Wereldoorlog.

Geautoriseerd door
Ir. J. Weide

Certification Manager

SGS Nederland B.V. Systems & Services Certification
Malledijk 18, 3208 LA Spijkenisse, Netherlands
t +31 (0)181-693333 f +31 (0)181-693582 www.sgs.com

SGS

Certificaat NL07/102875VA.0

M. den Ouden & Zn. Holding B.V.

Voor geauditeerde en gecertificeerde werkmaatschappijen zie bijlage.

NL/BOU BSD-20168

Hermalen 7

5481 XX Schijndel, Nederland

Is geauditeerd en gecertificeerd volgens de norm

VGM Checklist Aannemers (VCA**)

(Editie 2004/04)

Voor de volgende activiteiten

NACE-code: 01.41, 45.11, 60.242, 63.122, 71.31, 71.401, 90.003

Dit certificaat is geldig van 10/07/2007 tot 10/07/2010.

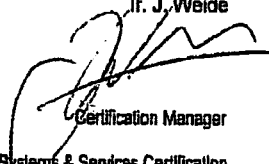
Uitgave 1.

Gecertificeerd bij SGS februari 2001.

Geautoriseerd door:

Jr. J. Weide

Certification Manager

SGS Nederland B.V. Systems & Services Certification

Meliedijk 18, 3208 LA Spijkensse, Nederland

T +31-181-693333 I +31-181-693582

Pagina 1/2

Certificaat NL07/102875VA.1

M. den Ouden & Zn. Holding B.V.

NL/BOU BSD-20168

Hermalen 7

5481 XX Schijndel, Nederland

Den Ouden Aannemingsbedrijf B.V.

-Grond-, weg- en waterbouw: civiel- en cultuurtechnische
werkzaamheden en bodemsanering.

Den Ouden Groenrecycling B.V.

-Het innemen, bewerken van groenafval middels compostering en het
mengen van verkregen natuurcompost met andere al dan niet organische
producten en de exploitatie van milieustraten.

Ferm-O-Feed B.V.

-Het middels fermentatie produceren en internationaal verhandelen van
organische mestkorrels en het transporteren van droge mestsoorten.

Den Ouden Regionaal Overslagcentrum B.V.

-De opslag, overslag en distributie van zeecontainers, bulk- en
stukgoederen en verhuur van opslagsilo's en overige bedrijfsruimten.

Den Ouden Materieel B.V.

-Het verwerven, beheren en verhuren van (werk-)materiaal en materieel met
personeel voor de uitvoering van werkzaamheden van de concerngebonden
werkmaatschappijen.

Bodac B.V. Explosieven opsporingsbedrijf.

-Het opsporen en assisteren bij het ruimen van explosieven alsmede het
bergen van vliegtuigwrakken uit de Tweede Wereldoorlog.

Geautoriseerd door:

Ir. J. Welde

Certification Manager

SGS Nederland B.V. Systems & Services Certification
Malledijk 18, 3208 LA Spijkensluis, Nederland
T +31-181-693333 F +31-181-693582

3. GERAADPLEEGDE BRONNEN

3.1 Inleiding

Om tot een gedegen analyse te komen, zijn de afzonderlijke onderdelen van het vooronderzoek CE:

Het inventariseren en benaderen van officiële bronnen, verzamelen, interpreteren en analyseren van het (feiten) materiaal en tot slot het verwerven van aanvullende relevante informatie. Door archief- en literatuuronderzoek is een duidelijk beeld ontstaan van de situatie ten tijde van de Tweede Wereldoorlog.

Uiteindelijk is het totaal aan gegevens geanalyseerd en zijn daaruit de conclusies getrokken op basis waarvan de opdrachtgever een verantwoord besluit kan nemen inzake eventueel te nemen vervolgstappen.

3.2 Algemene documentatie

3.2.1 Literatuur en archiefinstellingen

In dit rapport is een veelheid aan documentenmateriaal verwerkt. Om te beginnen is er een uitgebreide literatuurstudie gedaan. De Speciale Collecties- Bibliotheek van Wageningen UR is bezocht met betrekking tot luchtfoto's. Het streekarchief te Nijmegen is bezocht. Een opgave van meldingen van geruimde explosieven in het verleden door de EOD is bij het EOCKL opgevraagd en als bijlage bij dit rapport gevoegd.

3.3 Specifieke documentatie

3.3.1 Bombardementsgegevens

Bombardementsgegevens zijn uit verschillende bronnen ingewonnen.

Veel informatie over vluchten en bombardementen is te vinden in het tweedelige boekwerk: *En nooit was het stil* van G.J. Zwanenburg. Dit laatste boekwerk is een afspiegeling van de belangrijkste gebeurtenissen vanuit de lucht boven Nederland op datum gerangschikt.

3.3.2 Luchtfotoarchief

In Nederland zijn twee archieven die luchtfoto's gemaakt hebben tijdens de Tweede Wereldoorlog. Dit zijn het luchtfotoarchief van de Topografische Dienst te Emmen en het fotoarchief Speciale Collecties, Bibliotheek Wageningen UR. Het luchtfotoarchief van de Topografische Dienst te Emmen is tijdelijk niet te raadplegen vanwege reorganisatie.

3.3.3 EOCKL, WO's

In 1971 heeft het EOCKL van het Ministerie van Defensie de taak voor het ruimen van aangetroffen niet gesprongen explosieven van de Hulpverleningsdienst van het Ministerie van Binnenlandse Zaken overgenomen. Vanaf die tijd zijn alle meldingen van aangetroffen explosieven vrij nauwgezet bijgehouden.

WO's

Van alle meldingen binnen de gemeente Druten (kerkdorp Deest) vanaf 1971 tot heden welke zijn uitgevoerd door het EOCKL, zijn de uitvoeringsrapporten (WO's) opgevraagd. Door het inventariseren van de WO's die betrekking hebben op het gebied kan worden nagegaan of mogelijke blindgangers geruimd zijn in het verleden. Tevens wordt meer inzicht verkregen in de eventuele gevechtsactiviteiten die in het beschouwde gebied hebben plaatsgevonden.

4. PROBLEEMINVENTARISATIE

4.1 Inleiding

In de periode 1940 tot 1943 zijn er in Deest nagenoeg geen gevechtshandelingen uitgevoerd. In de loop van 1943 en de aanloop naar de bevrijding in 1945 zijn er wel verschillende gevechtshandelingen in en rond Deest uitgevoerd.

4.2 Algemene historische context

De bezettingsperiode 1940 t/m 1943 is in Deest zonder al te veel oorlogshandelingen verlopen. Een uitzondering daarop is 13 mei 1940 wanneer verschillende granaten op Deest vallen, enkele zeer dicht bij het klooster. Op 14 juni 1943 wordt er een bombardement uitgevoerd met brandbommen op Deest. In de periode december 1944 tot maart 1945 vallen er vier (4) V1's op Deest.

Om een indruk te krijgen van oorlogshandelingen en gebeurtenissen tijdens de bezettingsperiode en de aanloop tot de bevrijding is (streek) literatuur geraadpleegd.

Een verzameling van verkregen informatie uit voornoemde literatuur is als bijlage bij dit rapport gevoegd (bijlage A).

4.3 Vliegtuigen en bombardementsgegevens

Ter ondersteuning van de grondtroepen werden jachtvliegtuigen of jachtbommenwerpers ingezet die met boordgeschut en/of lucht-grondraketten specifieke aanvallen uitvoerden. Ook konden deze vliegtuigen een beperkte bommenlast meevooeren. Een opgave van uitgevoerde bombardementen, neergestorte vliegtuigen en V1's is als bijlage opgenomen in dit rapport. (Bijlage B).

4.4 Luchtfoto's

Van de twee luchtfotoarchieven die Nederland telt is die van de Topografische Dienst te Emmen wegens reorganisatie niet te raadplegen. Het archief van de "Bibliotheek Wageningen UR Speciale Collecties" is op 24 juni 2008 bezocht en doorzocht op bruikbare luchtfoto's van het onderzoeksgebied. Bij Wageningen UR Speciale collecties zijn twee (2) bruikbare foto's van het onderzoeksgebied geselecteerd (bijlage H).

4.5 Resultaten opgevraagde info bij EOCKL

4.5.1 WO's (Werkopdrachten EOCKL)

De aanmeldingen voor ruiming van explosieven (werkopdrachten) van het EOCKL van 1971 tot heden zijn in een bijlage van dit rapport opgenomen (bijlage C).

5. FINANCIËLE ASPECTEN / BIJDRAGEBSLUIT

Ter informatie

5.1 Bijdragebesluit

Voor een bijdrage in de kosten van het explosieven onderzoek kan gebruik worden gemaakt van de regeling zoals opgenomen in Staatsblad 711 van 13 december 2006 en het Staatsblad 715 van 14 december 2006.

Alleen gemeenten kunnen als bevoegd gezag op het gebied van Openbare Orde en Veiligheid (OOV) aanspraak maken op het Bijdragebesluit.

5.2 Vergoedingen

De bijdrage in het kader van deze regeling bedraagt maximaal 80% van de declarabele kosten. Voor een overzicht van de declarabele kosten wordt verwezen naar de Beleidsregels uitvoering Bijdragebesluit kosten opsporing en ruiming conventionele explosieven Tweede Wereldoorlog 2006.

De declarabele kosten zijn het totaal van de voor de bijdrage in aanmerking komende kosten verminderd met de drempelbijdrage. De drempelbijdrage bedraagt € 2,50 per inwoner van de gemeente.

5.3 Positief advies

Om voor een bijdrage in aanmerking te komen dient er een positief advies te worden afgegeven voor het project. Op grond van dit onderzoek wordt aan de voorwaarden voor een positief advies **niet voldaan**. Op grond van (feitelijk) materiaal is namelijk **niet aangetoond** dat het gerede vermoeden bestaat dat er zich in de bodem nog explosieven bevinden.

5.4 Bijdrage aanvragen voor het opsporen en ruimen van CEén

De gemeente kan een bijdrage aanvragen voor het opsporen en ruimen van conventionele explosieven uit de Tweede wereldoorlog. Dit is geregeld in het Bijdragebesluit kosten opsporen en ruiming conventionele explosieven Tweede Wereldoorlog 2006. Eén van de voorwaarden is dat u de opsporing- en ruimingwerkzaamheden vóór aanvang van de werkzaamheden volledig bij de Dienst Regelingen bij het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aanmeldt. Hiervoor dient gebruik te worden gemaakt van het daartoe bestemde meldingsformulier. Bij het aanmelden van het project dient bepaalde informatie te worden overhandigd. Deze informatie staat verwoord in artikel 12 van het Bijdragebesluit.

Om voor een bijdrage in aanmerking te komen dient tevens te worden voldaan aan de toetsingscriteria.

5.5 Verplichte bijlagen bij melding

Niet van toepassing.

6. PROBLEEMANALYSE

6.1 Mogelijke blindgangers

In Deest hebben in de Tweede Wereldoorlog diverse gevechtshandelingen plaatsgevonden. De kom van het dorp is meerdere malen beschoten met mortier- en artillerie- granaten. Op 14 juni 1943 heeft een in brand geschoten Lancaster zijn fosforbommen afgeworpen boven Deest en stort neer op de noordelijke oever van de Waal. Tevens zijn in Deest en omgeving een aantal V1's neergekomen. Twee van de V1's vallen in de kom van Deest, een op het zusterklooster en een op de boerderij van G.Litjens aan de Grootestraat. Eerder was een V1 gevallen in de uiterwaarden oostelijk van de scheepswerf. Een vierde komt neer in een perceel bouwland achter de Boeienstraat.

Uit archief van het EOCL blijkt dat in de periode 1 januari 1971 t/m 4 juli 2008 drie (3) maal een melding is afgewerkt van een mogelijk aangetroffen explosief uit de tweede Wereldoorlog (bijlage C).

Op de beschikbare luchtfoto's van het gebied zijn geen inslagen van explosieven waar te nemen. (bijlage H)

6.1.1 Uitleg classificatie verdachte gebieden

a. **"HOOG VERDACHT GEBIED"**

b. **"LAAG VERDACHT GEBIED"**

c. **"NIET TOT NAUWELIJKS VERDACHT"**

Ad a. Het in dit vooronderzoek conventionele explosieven verdachte gebied is:

"HOOG VERDACHT", naar aanleiding van directe plaatsbepalingen en aanwijzingen welke nader onderzoek en verwijdering / ruiming van mogelijke CE behoeven.

(Directe aanwijzingen zijn afkomstig van luchtfoto's, gegevens verkregen uit archieven en gegevens verkregen uit literatuur).

Ad b. Het in dit vooronderzoek conventionele explosieven verdachte gebied is:

"LAAG VERDACHT", naar aanwijzingen dat er in en op het verdachte gebied en omgeving oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden. Directe plaatsbepalingen zijn uit de verkregen aanwijzingen niet te geven.

(Aanwijzingen zijn afkomstig van gegevens verkregen via archieven, gegevens verkregen uit literatuur en soms luchtfoto's van het gebied).

Ad c. Het in dit vooronderzoek conventionele explosieven verdachte gebied is:

"NIET TOT NAUWELIJKS VERDACHT", wanneer er geen directe gegevens (zoals bijv; foto's en luchtfoto's) en of aanwijzingen (zoals bijv; archieven) voor wat betreft oorlogshandelingen in dit gebied bekend zijn. (*"Niet verdacht", dient gelezen te worden als: "Niet meer verdacht dan die gebieden in Nederland waar geen directe aanwijzingen zijn dat er zich munitie in de bodem bevind". Dit betekent niet dat er zich geen munitie zal bevinden, maar er zijn geen aanwijzingen.*)

6.2 Risicoanalyse

Tijdens de eventueel uit te voeren grondwerkzaamheden is het aantreffen van niet gesprongen conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog **nauwelijks aanwezig**.

6.2.1 Mogelijk aan te treffen explosieven

Niet van toepassing

Soort explosief	Verwachte Verschijningsvorm	Verwachte hoeveelheid
Klein kaliber munitie	Verschoten, achtergelaten gedumpt	Geen
Hand en geweergranaten	Geworpen/verschoten achtergelaten, gedumpt	Geen
Mortiermunitie	Verschoten, achtergelaten gedumpt	Geen
Geschutsmunitie	Verschoten, achtergelaten gedumpt	Geen
Afwerpmunitie vliegtuigbommen t/m 500 Lbs	Afgeworpen	Geen
Vuurwapens	Achtergelaten, gedumpt	Geen

6.2.2 Afbakening van het gebied

Niet van toepassing.

6.2.3 Mogelijke oorzaken van het in werking treden van een explosief

Niet van toepassing.

6.2.4 Consequenties van het in werking treden van explosieven

Niet van toepassing.

6.2.5 Maatregelen

Niet van toepassing.

6.2.6 Veiligheidsstraal / schervengevarezone

Niet van toepassing.

6.2.7 Veiligheidsmaatregelen

Niet van toepassing.

6.3 Conclusie

Het plangebied Deest-Zuid kwalificeren wij als:

Ad c. " NIET TOT NAUWELIJKS VERDACHT GEBIED".

7. ADVIES

7.1 Advies aan de opdrachtgever, c.q. het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Druten.

Gezien het minimale aantal meldingen (3 maal) in de periode van 1 januari 1971 t/m 4 juli 2008 en het ontbreken van feitelijke aanwijzingen die duiden op de mogelijke aanwezigheid van niet gesprongen conventionele explosieven maken dat het gebied Deest Zuid door BODAC BV moet worden aangemerkt als:

"NIET TOT NAUWELIJKS VERDACHT GEBIED".

Bodac BV adviseert de opdrachtgever **geen nader** onderzoek naar niet gesprongen conventionele explosieven uit te laten voeren.

7.2 Financiële aspecten (ter informatie)

Voor een bijdrage in de kosten van een eventuele opsporing en ruiming van niet gesprongen explosieven, kan aanspraak worden gemaakt op het bijdragebesluit kosten ruiming explosieven Tweede Wereldoorlog (Staatsblad 711, van 13 december 2006 en Staatsblad 715 van 14 december 2006). Er wordt op grond van dit onderzoek een **negatief advies** afgegeven.

7.3 Leemten in kennis

Ondanks de grote hoeveelheid aan informatie blijken er toch nog enige leemten in kennis te zijn:

- Het is niet bekend of eventuele blindgangers van munitieartikelen en/of vliegtuigraketten en bommen geruimd zijn gedurende de periode 1940-1945.
- Het is niet bekend of de Hulpverleningsdienst in de periode 1945-1971 conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog heeft geruimd.

8. BIJLAGEN

Bijlage A	Weergave van relevante informatie uit diverse.....13 literatuur bronnen.
Bijlage B	Opgave van uitgevoerde bombardementen,..... 27 neergestorte vliegtuigen en V1's
Bijlage C	Opgave van uitgevoerde ruimopdrachten van.....28 explosieven door het EOCL
Bijlage D	Verplichte bijlagen bij aanmelding.....29
Bijlage E	Bodemonderzoek.....30
Bijlage F	Geraadpleegde Literatuur.....31
Bijlage G	Overzicht van de (archief) instellingen..... 32 en de geraadpleegde bronnen
Bijlage H	Luchtfoto's..... 33
Bijlage I	Certificaten.....36

Bijlage A. Weergave van relevante informatie uit diverse literatuur bronnen

*Bron: Deest 1939-1945 door C.P.J. van Kouwen.
Uitgever: Drukkerij Wattenberg, Boven Leeuwen.*

Pinksterbommen

In de namiddag van 14 juni 1943 is het op de R.A.F.-basis Fiskerton in Engeland, waar het 49e Eskadron Lancasters gestationeerd was, een drukte van belang. Het grondpersoneel van de basis is al uren in de weer om alle bommenwerpers op tijd voor de start klaar te krijgen. Voor de komende nacht is een der grootste bombardementsvluchten op het Duitse Ruhrgebied gepland, waar ook het 49e aan zal deelnemen. Die nacht zouden 203 bommenwerpers met aan boord 375 ton bommen, Hitler's oorlogsmachine een gevoelige klap gaan toedienen.

Flying Officer A.E. Whittaker zoekt zijn bemanning bij elkaar, die juist van verlof terugkomt. Daarna laat hij zich informeren over de vlucht van de komende nacht en het doel dat hij moet gaan aanvallen. Voor hem zal dat het industriegebied bij Oberhausen zijn. De heenvlucht zal gaan over midden-Nederland en de retourvlucht over zuid-Nederland en België. Nadat de horloges gelijk gezet zijn en na nog wat aantekeningen gemaakt te hebben over het weer en de te verwachten Duitse luchtafweer, gaat Whittaker met zijn zes bemanningsleden richting startbaan. Daar staat de ED 434 B III Lancaster volgetankt en met een lading van bijna 8 ton brandbommen al op hen te wachten. Het is 10.30 uur als de zwaar geladen bommenwerper, samen met vele anderen, in de oostelijke nachthemel verdwijnt. Na enige tijd passeren ze zonder veel moeilijkheden de Nederlandse kust en het scherm van Duits luchtafweergeschut, dat daar staat opgesteld. Onder zich ziet Whittaker de zilverwitte beddingen van Maas, Waal en Rijn voorbij glijden, een van de markante oriënteringspunten voor de geallieerde vliegers op hun weg naar Duitsland. Tot dat moment gaat alles nog volgens plan.

Diezelfde avond loopt op het "Flieger Horst Venlo" Hauptmann Frank van het 1/N.J.G.I. ongeduldig heen en weer. Hij wacht met spanning op het moment dat hij met zijn Junker 88 C. nachtjager de lucht in kan. Deze heldere nacht zullen de geallieerde bommenwerpers zeker Duitse steden en fabrieken gaan aanvallen en honderden slachtoffers maken.

Even voor middernacht komt in de meldkamer van het vliegveld het bericht binnen dat verschillende eenheden geallieerde

bommenwerpers de Nederlandse kust passeren. Hauptmann Frank krijgt het bevel om onmiddellijk op te stijgen. Snel klimt hij met zijn twee bemanningsleden aan boord van de Junker en start de motoren. Even later raast hij over de startbaan en verdwijnt in de nacht. Hij besluit hoog boven Tiel en omgeving cirkelend zijn kansen af te wachten. Rond 1.00 uur krijgt hij een formatie Lancasters in het oog, waarvan er een iets achter is geraakt. Een makkelijke prooi, die hij zonder veel risico voor zichzelf kan aanvallen.

Om 1.13 uur is het lot van de Lancaster bezegeld! Als Hauptmann Frank zijn Junker weer richting Venlo draait, ziet hij de bommenwerper brandend aan de oever van de Waal neerstorten. Er zouden er die nacht nog 17 volgen!

Het waren mooie Pinksterdagen geweest, rustig en zonnig weer en van de oorlog eigenlijk weinig te merken. Op de late avond van de tweede Pinksterdag telde Jan van den Donk in Deest de opbrengst van de kerkcollecte van de afgelopen Pinksterdagen na en maakte hierover de noodzakelijke aantekeningen in het kasboek van het armbestuur: "De opbrengst is -gezien de omstandigheden- niet slecht geweest, er is nu f 60,50 in kas!"

Even na 1.00 uur wordt Deest opgeschrikt door het angstaanjagende gehuil van een Duitse nachtjager, gevolgd door het ratelen van de boordwapens. Hoog in de lucht vechten mensen voor hun leven. Even later komt een brandende Lancaster laag over Deest en stort neer op de noordelijke Waaloever tegenover de conservenfabriek Vink. In het licht van het brandend wrak ziet men nog twee parachutes dalen.

Midden in het dorp is er op dat moment paniek! Het huis van Jan van den Donk staat in brand! De uit het vliegtuig gevallen fosforbommen hebben hun werk goed gedaan, maar dan wel op de verkeerde plaats. De familie van den Donk kreeg nog maar net de gelegenheid om zich in veiligheid te stellen. Ondanks, dat een brandbom op het bed van een der dochters terecht kwam, raakte gelukkig niemand gewond. Het huis en het grootste deel van de inboedel gingen verloren. Ook het kasboek en de financiën van het armbestuur.

De volgende morgen dringt de omvang van het gebeuren pas goed

door. Het dorp ligt vol met brandbommen, banden, mitrailleurkogels en wrakstukken. Aan de Waal bij Lewiszong is het staartstuk van de Lancaster terecht gekomen en in een boomgaard aan de Bijmansstraat een van de motoren. 1) Het is een wonder, dat er niet meer ongelukken zijn gebeurd. Het meest geschokt is men wel bij het vinden van de stoffelijke resten van drie bemanningsleden van de Lancaster. Ze zijn blijkbaar in paniek en zonder parachute uit het brandende vliegtuig gesprongen. Een van hen vond men in de Kremersboomgaard, de tweede man aan de Bijmansstraat en de derde man op de scheepswerf. Ze werden 's middags door Duitse militairen opgehaald en naar Uden overgebracht, waar ze op een speciaal daarvoor aangelegde begraafplaats werden begraven. Hetzelfde gebeurde met de twee bemanningsleden, die in het wrak van de Lancaster aan de overkant van de Waal werden gevonden. Hun namen zijn:

Flying officer A.E. Whittaker (navigator)

Flying sergeant W.L. Chatfield (air gunner)

Flying sergeant J.R. Coulsey (wirles operator)

Flying sergeant V. Horsley (bomb aimer)

Flying sergeant P.A. Toms (air gunner).

De twee, die zich per parachute konden redden waren:

Flying sergeant R. Frost

Flying sergeant N.C. Hitchcock.

Ze werden nog dezelfde nacht door een patrouille van de Feldgendarmerie gevangen genomen en naar een krijgsgevangenkamp in Duitsland overgebracht.

1) In de vijftiger jaren werd nog een motor van de Lancaster gevonden in de Waal bij de scheepswerf.

Paniek en granaten

In de eerste week van oktober kreeg ook Deest zijn aandeel in het oorlogsgebeuren van dat moment. In de nacht van 2 op 3 oktober waren de Duitsers een tegenaanval begonnen in de Betuwe en oostelijk van Nijmegen. Vanuit Opheusden en Ochten probeerden de 353e Volksgrenadiers div. en Nederlandse S.S. troepen het verloren gebied te heroveren. Ook bij Elst werd hevig gevochten, vooral door de Pantzer-Grenadiers en de tanks van het 10e SS Pantzerkorps. De Engelse Infanteristen van de 43e Wessex Divisie en de tanks van de Guards Armoured Division boden hevige tegenstand, maar konden niet voorkomen dat de Duitsers terrein wonnen bij Elst en Opheusden. Het Betuwefront wankelde! De Engelsen, die al meer dan twee weken aan het front stonden, leden zware verliezen, maar ze hielden stand! Het geallieerde hoofdkwartier zag het gevaar en besloot om zo snel mogelijk de Engelse Infanterie af te lossen. Hiervoor werd een beroep gedaan op de 101e Amerikaanse Luchtlandingsdivisie, die na de geslaagde operaties in Brabant in reserve was en een deel vormde van de 82e Amerikaanse Luchtlandingsdivisie bij Nijmegen.

Tussen 5 en 8 oktober namen de Amerikanen geleidelijk het front van de moegestreden Engelsen over. Het lukte de Amerikanen de Duitse aanval in de Betuwe tot staan te brengen en ze zelfs terug te slaan. Hierbij werden ze gesteund door de Guards Armoured Division de 8e Armoured Brigade en de Engelse Artillerie die zuidelijk van de Waal stond opgesteld.

Op donderdagmiddag 5 oktober kwam Deest voor de eerste keer onder Duits artillerievuur te liggen. In het kloosterjournaal vinden we hierover de volgende aantekening:

"Donderdag 5 oktober 1944.

Op deze dag vielen uit de richting Wageningen tal van granaten op Deest: één bij het monument, één bij E. van Toor op het land achter ons varkenshok en één achter het huis van G. Janssen (den Bekker). Veel ruiten stuk. Een scherf kwam in de spreekkamer terecht, waar de vloer, het buffet en het tafellaken geschonden

werden. Ons vorken in, als door een wonder, aan de dood ontkomen. Het kolenhok van de school was van binnen helemaal stuk. Wij sliepen in de refter en de kloostergang."

Gelukkig vielen er die dag geen slachtoffers, alleen het huis van G. Janssen raakte aan de voorkant zwaar beschadigd.

Vrijdags gebeurde er weinig, alleen de gevechten in de Betuwe, die dag en nacht te horen waren, vervulden veel mensen met onzekerheid en angst.

Zaterdagmorgen, 7 oktober, werd ook Deest frontgebied!

Enkele honderden Engelse en Schotse militairen kwamen met vrachtauto's, jeeps, halftracks, carriërs en kanonnen Deest binnenrijden. In korte tijd stond het hele dorp op zijn kop! De elektriciteitspalen kwamen vol te hangen met dikke bundels telefoondraden en op de straathoeken kwamen wegwijzers met letters en kleuren, waar niemand ook maar iets van begreep. Men keek zijn ogen uit naar al dat rijdende materiaal, waarover onze bevrijders beschikten. Intussen stelden kanonniers van de Royal Artillerie langs de Munnikhofsestraat, het Wilgenland en de kersenboomgaard van G. Jansen etc. haastig hun zogenaamde "25 Pounders" op. Ze werden met de nodige ergernis gadeslagen door de landbouwers, die zagen dat hun mooie akker en weiland werd platgereden en vol grote gaten werd gegraven voor de zware kanonnen! Tegen de middag daverden de eerste kanonschoten over het dorp! Van de huizen, die in de buurt stonden, was meteen geen ruit meer heel.

In het parochiejournaal vinden we hierover de volgende aantekening:

"Zaterdag 7 oktober 1944.

Deest wordt in de frontlinie opgenomen. Op verschillende plaatsen in het dorp wordt door de Engelsen geschut opgesteld. Vele parochianen vluchten naar Bergharen."

De angst voor het schieten en de vrees, dat de Duitsers het artillerievuur niet onbeantwoord zouden laten, deed die dag veel mensen besluiten wat spullen bij elkaar te pakken en hun heil

voorlopig in Bergharen te zoeken.

Intussen bestookte de Engelse artillerie onophoudelijk de Duitse posities bij Ochten en Opheusden. Dat werkte de achtergebleven Deestenaren behoorlijk op hun zenuwen! Het gebrek aan informatie over de strijd en allerlei geruchten waren er mede oorzaak van, dat er maandagmiddag, 9 oktober, paniek uitbrak!

''Maandag 9 oktober 1944.

''sMiddags na 5 uur ontstond er plotseling paniek! Het volgende bericht deed de ronde: Alle inwoners van Deest moeten vertrekken!''

Het kloosterjournaal voegt daar nog het volgende aan toe:

''Op 9 oktober 's avonds 6 uur, liepen ineens al onze evacuées weg. Het praatje ging dat Dodewaard, dat reeds gezuiverd was, weer door de Duitsers werd ingenomen en dat zij op het punt stonden de Waal over te steken.

Het artillerievuur was verschrikkelijk en heel Deest liep leeg. Granaten vlogen over de straat, vlak voor ons huis stonden wel 20 stukks geschut! Mijnheer pastoor kwam Ons Heer uit de kapel halen. En ook wij pakten in. Maar, omdat wij zonder een wagen voor onze oudjes niet konden vertrekken, ging mijnheer kapelaan er op uit om daar voor te zorgen. Onderwijl liep de kapelaan bij de Engelse commandant aan en kreeg daar tot zijn geruststelling te horen, dat de Duitsers weer teruggedreven waren en dat wij konden blijven totdat hij zou waarschuwen. Er zou dan ook voor een wagen gezorgd worden. Wij zouden dan naar Afferden gaan en onderdak vinden bij den zeer eerwaarde heer pastoor Böckling. Die nacht sliepen wij zonder Ons Heer in de kapel en waren erg blij, dat mijnheer kapelaan 's morgens den Lieve Jezus weer terug bracht. De Duitsers waren 7 km. teruggedreven. ''

De juiste aanleiding voor de paniek is moeilijk aan te geven, maar wel begrijpelijk. Bepaald veilig was het in die dagen van oktober beslist niet in Maas en Waal. De Duitse aanval in de Betuwe kon door de geallieerden met de grootste moeite worden afgeslagen.

Een Duitse aanval uit de richting Heerewaarden behoorde niet tot de onmogelijkheden.

In de nacht van 6 op 7 oktober waren bij Leeuwen Duitse militairen de Waal overgestoken en hadden daar aan de dijk een veertigtal huizen in brand gestoken. De hevige beschietingen en het gebrek aan informatie over het verloop van de strijd, deden de rest. Het gevolg van een en ander was wel, dat veel Deestenaren het zekere voor het onzekere namen en met pak en zak door de modderige en stukgereden Deestersteeg naar Bergharen vluchtten. Daar werden ze liefdevol door de bevolking opgenomen, zoals eerder de Nijmegenaren in Deest werden opgenomen.

Rond 15 oktober vertrokken de Engelsen met hun kanonnen weer uit Deest en konden allen, die gevlucht waren, weer naar huis en haard terugkeren. Hier en daar was wel wat schade, maar over het algemeen viel dat wel mee. Erger was, dat veel huizen opengebroken waren door de Engelsen om er in te overnachten, maar daar was het in veel gevallen niet bij gebleven! Vaak was de hele boel overhoop gehaald en het een en ander verdwenen!

Regelmatig werd Deest beschoten door Duitse artillerie vanuit de richting Wageningen en Rhenen. Het waren angstige tijden! De ringovens van de pannenfabriek en de steenfabriek werden dan gebruikt als schuilkelder. En heel wat Deestenaren hebben daar bange uren doorgebracht wanneer de granaten over Deest floten en her en der insloegen. Alleen met de hygiëne was het er niet zo best gesteld! Na een nachtje in de "oven" ging men vaak met meer naar huis als dat men gekomen was! Maar men went aan alles, zelfs aan granaten. Aan het geluid dat ze maakten, kon je al gauw horen of ze ver weg of dichterbij zouden inslaan.

Op 2 november vielen de eerste slachtoffers onder de bevolking (parochiejournaal).

"Op Allerzielenavond vielen de eerste slachtoffers in Deest. Een zware granaat sloeg in de bij de familie van Kampen aan de Kweldam en doodde de zoon [Nol] en twee geëvacueerde kinderen van de familie Rutjens. Bij Stevens, den Smid, aan de Bijmansstraat werd het hele woonhuis in puin geschoten. Hier gelukkig geen persoonlijke ongelukken. In de boomgaard achter de kerk (en op het kerkhof) kwamen blindgangers terecht, die verschillende bomen versplinterden."

Eind oktober en begin november werd Deest vanaf de Buunderkamp bij Wolfheze enkele keren met zeer zware artillerie bescho-

ten. Waarschijnlijk spoorweg- of marinegeschut. Enkele granaten kwamen zelfs in Bergharen terecht.

Uit de plaatsen, waar de granaten neerkwamen en de richting, kan men opmaken, dat de Duitsers de kerktoren op het oog hadden. Ze dachten dat de Engelsen deze als uitkijkpost gebruikten. De toren is echter geen enkele keer geraakt.

Het laatste slachtoffer, als gevolg van de Duitse beschietingen, viel op dinsdag 13 maart 1945. Albert de Haard werd dodelijk getroffen door een van de laatste granaten, die in Deest terecht kwam.

Een Bren carrier van het 49e R.E.C.C.E. Regiment. Foto I.W.M.

twee militairen zijn verdronken.

Naast de drie Engelse militairen, waarvan bekend is dat zij op 8 februari 1945 door de V. 1, die op het huis van G. Litjens viel, om het leven kwamen, zouden er nog drie Engelsen in Deest gesneuveld zijn. Eén op 7 oktober aan de Munnikhofsestraat door een granaat; één in november aan de Weth. Bruenstraat ook door een granaatinslag, die tevens een tank vernielde, en een motor-ordonans, die 's nachts over de donkere Vriezeweg in een granaatrechter reed en daarbij verongelukte.